

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

informatiecentrum tel.
(070) 373 8020

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft
Plan van aanpak effectiviteit
re-integratie

ons kenmerk
BAWI/U200801300
Lbr. 08/145

datum
18 augustus 2008

Samenvatting

Dit voorjaar heeft er een indringende discussie tussen kabinet en Tweede Kamer plaatsgevonden over de effecten van de re-integratie-inspanningen van gemeenten. De VNG heeft een actieve inbreng in deze discussie gehad en één en ander heeft onlangs geleid tot afspraken tussen de VNG en staatssecretaris Aboutaleb van SZW. Via deze brief informeren wij u over het belang van deze discussie voor uw gemeente en over de inhoud van de afspraken die zijn gemaakt om de effectiviteit van re-integratie te verbeteren. Wij vragen u een actieve bijdrage te leveren in het verwezenlijken van die afspraken.

Aan de leden

informatiecentrum tel. (070) 373 8020	uw kenmerk	bijlage(n)
betreft Plan van aanpak effectiviteit re-integratie	ons kenmerk BAWI/U200801300 Lbr. 08/145	- datum 18 augustus 2008

Geacht college en gemeenteraad,

Dit voorjaar heeft er een indringende discussie tussen kabinet en Tweede Kamer plaatsgevonden over de effecten van de re-integratie-inspanningen van gemeenten. De VNG heeft een actieve inbreng in deze discussie gehad en één en ander heeft onlangs geleid tot afspraken tussen de VNG en staatssecretaris Aboutaleb van SZW. Via deze brief informeren wij u over het belang van deze discussie voor uw gemeente en over de inhoud van de afspraken die zijn gemaakt om de effectiviteit van re-integratie te verbeteren. Wij vragen u een actieve bijdrage te leveren in het verwezenlijken van die afspraken.

Inleiding

Periodiek wordt een begrotingsartikel van de Rijksbegroting doorgelicht. Zo is in 2007 het begrotingshoofdstuk over re-integratie geëvalueerd. Dit voorjaar zijn de uitkomsten van dat onderzoek met de Tweede Kamer besproken. Kamerbreed bleek er frustratie over het feit dat men eigenlijk niet precies weet of het re-integratiegeld, bijna 1,5 miljard euro, effectief wordt ingezet.

Er werd gesproken over "het zwarte gat van de re-integratie". De rapporten, die overigens de periode tot en met 2005 belichtten, lieten een zeer geringe netto effectiviteit zien van de ingezette trajecten en middelen.

De Kamer heeft vervolgens gevraagd om meer transparantie en inzicht in het re-integratiebeleid zoals dat door gemeenten wordt uitgevoerd. Gemeenten moeten hun budget selectiever en vraaggerichter inzetten, duidelijk maken waaraan de middelen worden besteed en wat dit oplevert. In de Tweede Kamer is herhaaldelijk gerefereerd aan de aanzienlijke overschotten op het W-deel die jaar na jaar worden gerapporteerd. Steeds vaker is de roep te horen dat als gemeenten dat geld toch

niet inzetten, èn bovendien blijkt dat het ingezette geld weinig meetbaar effect sorteert, gemeenten wellicht met minder geld (W-deel) zouden toekunnen. De Kamer heeft gemeenten enige tijd gegeven om tot verbeteringen te komen. Op Prinsjesdag moet er een uitgewerkt plan van aanpak ter verbetering van de re-integratie aan de Kamer worden gestuurd.

Op deze plaats voert het te ver om die onderbesteding van het W deel verder toe te lichten. De VNG heeft gemeend actief bij te moeten dragen aan het zoeken naar een bevredigend antwoord op de vraag van de Kamer en samen met de Staatssecretaris een verbeteringsproces vorm te geven. Dit heeft geleid tot bestuurlijke afspraken. Deze zijn inmiddels aan de Tweede Kamer gemeld (zie brief aan Tweede Kamer TK 30982, nr. 59 dd. 11 juli 2008, via <http://www.vng.nl/eCache/DEF/80/339.html>). Momenteel worden zij door het ministerie van SZW in samenspraak met de VNG uitgewerkt in het plan van aanpak dat staatssecretaris op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer presenteert in de vorm van een brief bij de SZW-begroting.

Het gaat er nu om deze afspraken bij alle gemeenten op de beleidsagenda te krijgen. Alleen als de afspraken als niet- vrijblijvend worden opgepakt zullen de gemeenten naar onze inschatting tijd van de landelijke politiek krijgen om de verbeterslag, waar nodig, te maken. Wij voorzien dat er heel kritisch naar de resultaten gekeken zal worden. Wij vragen daarom lokale bestuurders met hun directie en management hierover op korte termijn in gesprek te gaan. Ook de gemeenteraad kan een rol spelen in dit proces.

2. De afspraken nader toegelicht

In het hiernavolgende worden de afspraken per onderdeel beschreven en toegelicht. In paragraaf 3 volgen de meer concrete acties die u kunt ondernemen.

a) Meer selectieve en vraaggerichte inzet van re-integratiemiddelen

Bij het inzetten van middelen is het raadzaam de vraag te stellen “wat werkt, voor wie, wanneer”. Zo zouden bijvoorbeeld cliënten geen traject moeten krijgen als zij op eigen kracht ook kunnen terugkeren naar de arbeidsmarkt. Er is inmiddels veel kennis over de materie opgebouwd bij gemeenten, maar ook bij instanties als UWV en CWI. Ook een aantal bekende onderzoeksbureaus heeft hierover gepubliceerd. Wij willen bevorderen dat zowel op de werkvloer van de *klantmanager*, als van de *stafafdeling* van de gemeenten die zich bezig houdt met het opstellen van beleidsdoelen en resultaten, gebruik wordt gemaakt van inzichten die elders zijn opgedaan. De klantmanager kunnen we faciliteren door deze beschikking te geven over inzichten op het vlak van diagnosestelling.

Afspraak 1.

De Raad voor Werk en Inkomen zal spoedig een inventarisatie starten van vormen van diagnosestelling zoals deze bij gemeenten en UWV worden ingezet. Het onderzoek zal vervolgens

moeten leiden tot een praktisch advies aan de werkvloer over hoe de diagnosestelling effectief (ver) kan worden vormgegeven, wat wel en niet werkt.

Daarnaast moet gestimuleerd worden dat *beleidsbepalers* en *inkopers* van gemeenten meer van elkaar kunnen leren op het terrein van re-integratie. Centrale vragen daarbij zijn 'Welke doelen worden waarom gesteld?', 'Welke middelen werken aantoonbaar?' en 'Hoe zorgt de gemeente vervolgens voor een goede monitoring en evaluatie?' Allereerst wijzen wij u op het recent verschenen "Handboek meetmethoden voor effectiviteit van activerend arbeidsmarktbeleid op persoonsniveau" (http://docs.szw.nl/pfd/129/2008/129_2008_3_11944.pdf) met daarin een stand der techniek op het gebied van onderzoek naar re-integratie. Daarnaast is een platform ontwikkeld voor de kennisuitwisseling, hierin worden allerlei praktijkvoorbeelden opgenomen en door deskundigen beoordeeld.

Afspraak 2

Om de informatie-uitwisseling over interventies op het gebied van re-integratie toegankelijk te maken is website www.interventiesnaarwerk.nl ingericht. Een aantal gemeenten is nauw betrokken bij het vullen van die website. Elke gemeente kan voorbeelden van succesvolle interventies indienen.

Voorts kunnen gemeenten leren van de resultaten die andere gemeenten en re-integratiebedrijven bereiken door prestaties onderling te vergelijken. Op vele terreinen wordt al met benchmarks gewerkt tussen gemeenten, ook op het gebied van re-integratie kan dat een effectief middel zijn om prestaties te verbeteren.

Afspraak 3

Er zal op korte termijn een benchmark op het terrein van re-integratie worden gerealiseerd en er zal worden bevorderd dat daaraan actief wordt deelgenomen.

Wij wijzen u op het initiatief van SGBO en Stimulansz die gezamenlijk een benchmark re-integratie aanbieden, waarbij zij gebruikmaken van de Statistiek Reïntegratie Gemeenten. De benchmark ziet er naar onze mening, en naar de mening van een belangrijk deel van onze leden, veelbelovend uit. Daarbij komt dat deze benchmark op korte termijn beschikbaar komt en er politiek geen tijd is om veel langer te wachten totdat er alternatieven voorhanden zouden komen.

b) Voorzien in een adequate informatievoorziening over de effectiviteit van de re-integratie en op meer uniforme wijze inzicht verschaffen in de prestaties en de effectiviteit

Inzicht in en transparantie over prestaties zijn noodzakelijk voor een effectieve en doelmatige besteding van re-integratiemiddelen. De VNG meent dat de *uitkomst van beleid* (het 'wat' of 'realiseren we als gemeenten de ambities') van belang is en transparant moet zijn voor de Tweede

Kamer. Het proces (het 'hoe' of 'op welke wijze realiseren gemeenten de ambities') is een verantwoordelijkheid is van gemeenten. Hier is verantwoording naar de gemeenteraad aan de orde als deze daar behoefte aan heeft. Er moet voor worden gewaakt dat er vanwege een landelijke informatiebehoefte allerlei nieuwe systemen worden opgezet om informatie te verzamelen.

De VNG stelt vast dat er op lokaal niveau al veel cijfers beschikbaar zijn. Wij hebben daarom ingezet op een methode waar aan de hand van al beschikbare cijfers meer relevante landelijke beleidsinformatie naar boven te halen is. Zo bevaart het CBS in opdracht van SZW tweejaarlijks gemeenten over re-integratie en verwerkt deze in statistieken. Tot nu toe werd met betrekking tot uitstroom uitsluitend gevraagd naar uitstroom richting betaald werk. Alle gezette stappen tussen inactiviteit en regulier werk worden daarmee niet zichtbaar.

Afspraak 4

De Statistiek Re-integratie Gemeenten (SRG) wordt uitgebreid met een module waarin de maatschappelijke positie van de cliënt wordt bijgehouden. Daarmee zichtbaar dat ook zonder uitstroom naar werk veel dynamiek van individuen kan plaatsvinden richting participatie. Soms hebben cliënten langere tijd nodig met kleine stapjes om terug te kunnen keren op de arbeidsmarkt.

c) Het inzetten van een werkstage voor Kansrijke bijstandsgerechtigden

Gemeenten boeken succes met re-integratie via een combinatie van verplichte werkactiviteiten, het vergroten van kennis en vaardigheden, of sancties via work first-projecten. Het gaat hier niet zozeer om het begrip "werkstage", maar meer om de wens ook het zittende bestand te activeren via dwang en drang. Uit recent onderzoek bleek dat slechts 24% van de gemeenten deze methodiek ook inzet voor het zittende bestand. Via deze weg wijzen wij u op het advies 'Work First: aanbevelingen voor gemeenten' van de Raad voor Werk en Inkomen van dit voorjaar (www.rwi.nl/CmsData/File/2008/WorkFirst_aanb_feb_08.pdf). De VNG vindt dat de overweging om al dan niet Work First in te zetten tot de eigen verantwoordelijkheid van gemeenten behoort, maar vindt het wel noodzakelijk dat gemeenten lering trekken uit relevant onderzoek van de RWI.

d) Re-integratie-inspanningen vooral richten op het bereiken van duurzame plaatsing

Onder duurzame plaatsing dient te worden verstaan dat iemand op zijn minst een jaar heeft gewerkt. De indruk bestaat dat er veel "draaideurcliënten" zijn. Er is weinig onderzoek bekend om dit te staven. Er zijn al gemeenten die langduriger nazorg organiseren wanneer iemand uitstroomt of bijvoorbeeld met behulp van loonkostensubsidie werkt. Dat kan zowel via (resultaat)afspraken met het re-integratiebedrijf als met andere voorzieningen van de gemeente zelf. Hoewel er op dit vlak geen concrete afspraken met SZW zijn gemaakt, vragen wij wel uw aandacht voor dit thema.

3. Oproep aan u

De bovengenoemde vier afspraken kennen elk hun eigen dynamiek in de praktijk. U als lokaal

bestuurder, raadslid of ambtelijk ondersteuner heeft daarbij een belangrijke rol. Hieronder gaan wij per afspraak in op de rol van de gemeente:

- Afspraak 1: Wanneer de inventarisatie en het advies van de RWI gereed zijn, wordt u daarover uiteraard door ons geïnformeerd met een ledenbrief. Wij vragen u daarvan goed kennis te nemen, uw medewerkers / collega's erop te attenderen en uw voordeel mee te doen.
- Afspraak 2: De website www.interventiesnaarwerk.nl is reeds operationeel. Lever úw voorbeelden van succesvolle interventies ook aan. Dat kan via de contactbutton. Maak uw medewerkers / collega's attent op de website en bezie of u er uw voordeel mee kunt doen.
- Afspraak 3: Wij roepen u op om deelnemer te worden aan de nieuwe benchmark reïntegratie van Stimulansz en SGBO. Op http://www.stimulansz.nl/sword_news/2008/Nieuwe_Benchmark_Re-integratie_ondersteunt_gemeenten vindt u relevante informatie en een aanmeldingsformulier.

In ieder geval belangrijk om te weten is:

- Doelgroep: (intergemeentelijke) sociale diensten.
- Doel: gemeenten ondersteunen bij het inzichtelijk maken van re-integratieresultaten, vergelijkingen maken tussen verschillende gemeenten om zo van elkaar te leren en tenslotte de opgedane inzichten gebruiken om de prestaties te verbeteren.
- Geen nieuw wiel: deze benchmark verbindt inzichten en data uit de Contractenbenchmark van Stichting Blik op Werk, de WWB-benchmark van Stimulansz en SGBO en de Statistiek Reïntegratie Gemeenten van SZW / CBS.
- SGBO en Stimulansz werken met geautomatiseerde data-invoer en betrekken direct data uit gemeentelijke bronsystemen. Gemeenten hoeven data niet apart in te voeren. Meer informatie over technische voorwaarden treft u aan op de bovengenoemde website.
- Kringbijeekomsten: er vinden drie à vier keer per jaar door Stimulansz en SGBO georganiseerde kringbijeekomsten plaats om ervaringen uit te wisselen naar aanleiding van de bovengenoemde vergelijkingen. Ook nodigen zij experts uit om presentaties te geven in deze sessies.
- Kosten: € 5.500 abonnementskosten per jaar en éénmalig € 2.370 voor ICT, verificatie van data en een training.
- Afspraak 4: In de module die aan de SRG wordt toegevoegd, wordt de klantmanager gevraagd om de cliënt in te delen in het volgende spectrum van maatschappelijke posities¹:
 - Zorg (niet in staat tot reïntegratie door ernstige beperkingen).
 - Sociale activering (nóg niet in staat tot reïntegratie door ernstige beperkingen).
 - Arbeidsactivering (nog vaardigheden nodig voor het verrichten van werk)
 - Arbeidstoeleiding (ondersteuning nodig bij het vinden van werk)

¹ Deze indeling is afkomstig uit de beleidsdoorlichting reïntegratie (SZW, 2008).

- Werk met behulp van reïntegratie (met ondersteuning regulier werk verrichten)
- Regulier werk (zonder ondersteuning regulier werk verrichten).

Bewust is ervoor gekozen om geen instrumenten in dit spectrum op te nemen. Immers: het verrichten van vrijwilligerswerk kan bijvoorbeeld zowel een functie hebben bij sociale activering (wennen aan een dagritme) als bij arbeidstoeleiding (zichtbaar worden voor werkgevers) als bij regulier werk (persoonlijke ontplooiing naast het werk). Het gaat erom zichtbaar te maken welke bewegingen personen maken in het spectrum. Wij vragen u om deze indeling neer te leggen in de uitvoeringsorganisatie met de vraag om hiermee te gaan of blijven werken in de dagelijkse contacten met cliënten.

4. Tot besluit

Wij beseffen dat de uitwerking van de bovengenoemde sporen in praktijk veel tijd en inspanning kunnen kosten. Wij zijn met het ministerie van SZW en met Divosa in gesprek om te zien of en hoe wij hiervoor na formele besluitvorming door de Tweede Kamer voorlichting en ondersteuning in kunnen aanbieden. Tevens zal de VNG op landelijk niveau aandacht blijven vragen voor de lokale praktijk en zorgdragen voor visievorming. Wij blijven u informeren over de voortgang.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. R.J.J.M. Pans,
voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op VNG-net. Kijk op www.vng.nl onder brieven.